

માહાકવિ અને ધારાધિપતિ.
કાળીદાસ—ભોજ.
નાટકનાં ગાયનો.

શ્રી સુંદરવિલાસ નાટક કંપની માટે.
રચી પ્રસિદ્ધ કરનાર
મુરત નિવાસી
પા. રણછોડદાસ ભાઈચંદ આમલીવાળા.
આવૃત્તિ પેહુલી પ્રત ૨૦૦૦

[સને ૧૮૬૭ ના રથ મા આકટ મુજબ ૨૭૪૨ કરાવી
મંથ સ્તામિત્વના સર્વ હક કર્તાએ પોતાને સ્વાધીન
રાખ્યા છે માટે કર્તાની રજ સિવાય કોઈએ આ
પુસ્તકમાંને કોઈ પણ ભાગ છાપવો છપાવવો
અથવા બજવવો નહિ. તેમજ રજ સિવાય
કોઈએ ચોપડીઓ વેચવી નહિ.]

અમદાવાદમાં.
અમદાવાદ યુનાઇટેડ પ્રિન્ટિંગ અને જનરલ
એજન્સી કંપની “લિમિટેડ” ના પ્રેસમાં
રણછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યાં

સ/સ્ત ૧૯૬૭ ઇ. સ. ૧૯૦૬

કિંમત બે આને.

१८३०

पात्रोनां नाम

गुजरात विद्यापीठ ग्रंथालय
मुम्बई

विजयसिंह.....विजयवंतीनो राज.
गुजरातली.....विजयसिंहनो प्रधान.
उरीमल.....प्रधान पुत्र.
काणीदास..... बटकतो मुर्षे आहल्यु पछी शीघ्र कवि.
बोन्न.....धारा नगरीनो राज.
दहरीलाल.....धारा नगरीनो लंपट सोनी.
टलीओ.....जेक भिक्षुक आहल्यु.
त्रिपुराशंकर.....विद्ययागुर.

श्री वर्ग.

श्रीदेवी.....विजयसिंहनी पुत्री.
माती }
मालती } .....श्रीदेवीनी दासीओ.
मांधी }
महाकाणी.....नेगमाया नो अवतार.
लीलादेवी.....बोन्न राजनी श्री.
विलासवती.....धारा नगरीनी गुल्लिका.
अमथी.....विलासवतीनी मा.
मातडी }
सुरेभा } .....विलासीनी दासीओ.
कान्ता }
तरंगवती }
प्रभावती } .....लीलादेवीनी दासीओ.
पार्वती }

ओ सिवाय छोकराओ, गंगनो, दास, दासीओ, शोणदार. मि-
पाठओ. मोअदार, वारांगनाओ विगेरे—

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराइट विभाग]

अनुक्रमांक १८३० वर्गीक

पुस्तकनुं नाम डा. जि. ए. एस. - लो. ४ नाटकां
गाथनी

विषय द. : २.९

ખેલનો ટુંકસાર.

અંક પહેલો.

પ્રારંભે સુત્રધાર મંગળ સ્તવન કરે છે.

પ્ર. ૧ લો.—શાળામાં ઝેરીમલે શ્રીદેવી પાસે પ્રેમની માગણી કરવી, શ્રીદેવીએ ઝેરીમલને તિરસ્કાર આપવો, ઝેરીમલે તે બાબત પેટમાં ડંસ રાખવો.

પ્ર. ૨ જો—વિનયસિંહને પ્રધાન ગુણગંભીર વચ્ચે શ્રીદેવીના લગ્ન વિશે વાતચીત.

પ્ર. ૩ જો—પોતાના પિતાનો અભિપ્રાય લઈ પોતાનું વેર વાળવાના ધરાદાથી શ્રીદેવી માટે મુર્ખ સ્વામીની શોધમાં ઝેરીમલે જવું.

પ્ર. ૪ થો—વણી મુસાફરીમાં ફરતો ફરતો આવેલ ઝેરીમલ જંગલમાં એક રમણ્ય સરોવર પાસે પોતાનો તથુ નાંખી પડ્યો છે ત્યાં એક મુર્ખ દીન પુત્રનો મેળાપ થવો જેનું નામ કાળીઓ છે તેની સાથે વાતચીત કરતાં તે બ્રાહ્મણ પુત્ર બહુજ મુર્ખ છે એમ સમજ્યું જ્યે તેને રાજકુંવરનો પોશાક પહેરાવી શ્રીદેવી સાથે લગ્ન કરાવાના ધરાદાથી પોતાની સાથે લઈ જવો.

પ્ર. ૫ મો—જનીવાસાનો મુકામ, શ્રીદેવીના પિતાનું ત્યાં આવવું, તે કાળીદાસ સાથે વાતચીત કરવી, દરમ્યાન ઝેરીમલે બોળા રાજને કપટ યુક્તિથી કાળીઓ ચતુર રાજકુમાર છે એમ ઠસાવી તાકીદે લગ્ન કરી આપવા બાબત વિનયસિંહને બલામણ કરવી.

પ્ર. ૬ ઠો—શ્રીદેવીને કાળીઆની મુલાકાત પરસ્પર વાતચીતમાં કાળીઓ મુર્ખ છે એમ શ્રીદેવીએ સમજી જવું, જ્યે પોતે શોક સમુદ્રમાં ડૂબી કલ્પાંત કરવો. છેવટે કાળીઓ ત્યાંથી દૂર થવું. શ્રીદેવીએ પાછળ જોગલ થઈ કાળીઆના શોધમાં નીકળવું.

પ્ર. ૭ જો—વિનયસિંહને શ્રીદેવીના લગ્નની બહોજલાલીપુ આનંદમાં ઓચીંતા માઠા પરિણામના આચાર મળવા, લગ્નનું અંતેસમાં પડવું.

પ્ર. ૮ મો—અધેર જંગલમાં મહાકાળીના ડેરા પાસે મુર્ખ કાળી-
આનું આવવું, ઝેરીમલનો મેળાપ. તેણે કાળીઆને કુપ્પુદિ
આપવી, બાદ મહાકાળીનું પ્રગટ થવું ને મુર્ખ કાળીઆની પ્રેમ
લક્ષણા જોઈ માતાનું પ્રસન્ન થવું, ને કાળીઆને વરદાન આપી
તેની જીવ્હા ઉપર ખીજ મંત્ર લખી આપવો, જ્યથી તેને
સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય છે ને મુર્ખ મટી ડાહ્યા, વિદ્વાન, ને
શાની બની જાય છે. બાદ તેજ સ્થળે શ્રીદેવીનું આવવું ને
પોતાના પતિને ઓળખવો, ને કાળીદાસ ચતુર પરાક્રમી છે.
એમ ખાત્રી થવાથી પોતાની જીલનો પરતાવો કરવો. પછી
કાળીદાસને શ્રીદેવી વચ્ચે પ્રેમના અંકુર ફુટવા ઝેરીમલે તે
જોઈ પોતાનો જીવ બાળવો. બાદ શ્રીદેવી તથા કાળીદાસનું ધારા
નગર તરફ જવું ને ઝેરીમલે પણ તેમની પુઠ લેવી—

પ્રોપ.

અંક ૨ જો.

- પ્ર. ૧ લો—વિલાસવતીને ઝેરીમલનો મેળાપ, દરમ્યાન વાતચીતમાં
ઝેરીમલે વિલાસવતીની પુશતુંમાં ગંમત કરવી.
- પ્ર. ૨ જો—ભોજને ઝેરીમલનો મેળાપ થવો ને ભોજે ઝેરીમલને
પોતાના દરબારમાં નોકરી આપવી.
- પ્ર. ૩ જો—જંગલમાં દાણિય્ર બ્રાહ્મણને કુવે પડી મરતાં તેને કા-
ળીદાસે બચાવવો, ને તેના ચુજરાન માટે ટેલ લખી આપી
વિદાય કરવો.
- પ્ર. ૪ થો—ટેલીઆ બટે ટેલ નાખવી ભોજની રાણી લીલાદેવીને
ખોટા વહેમ પડવો. જ્યથી ટેલીઓ તથા કાળીદાસને પકડી
મંગાવી ભોજના દરબારમાં રજુ કરાવવા.
- પ્ર. ૫ મો—ટેલીઆની ટેલનો ખુલાસો થવો તે બાબત કાળીદાસે
ઉત્તમમન પામવું, ને ભોજના જીવે સર્વ પંડીઓમાં કાળીદા-
સને મહાકાળીની ઉત્તમ પદ્ધી આપવી પંડીત સભ્યમાં મેઠ કરી
આપવો, ને પંડીઓ દેશ ધરવો.

પ્રોપ ૨ જો.

(૫)

અંક ત્રીજો.

- પ્ર. ૧ હો—વિલાસવતીનું કાળીદાસ ઉપર મોહાંધ થવું, ને લાંથી કાળીદાસનું પ્રેમાલ્પિન લેવા જવું.
- પ્ર. ૨ જો—કવિનું શયનગ્રહ લાં વિલાસવતીનું આવવું, ને કાળીદાસ પ્રત્યે પોતાનો વિકારી પ્રેમ દર્શાવવો, દરમ્યાન કાળીદાસે વિલાસવતીને સહુમોક્ષ આપવો વિલાસવતીએ તે શુભ ઉપદેશ ગ્રહણ કરી કાળીદાસને પોતાના સહુગુરુ તરીકે માનવા.
- પ્ર. ૩ જો—કાળીદાસ ભોજ ને ઝેરીમલનું શિકારે જવું, ને લાં રાજને તૃષા લાગવી પણ રાણી લીલાદેવીનું મુખ જોયાવિના પોતે અનજળ ન લેવું એવો નિયમ હોવાને લીધે પોતે જળ પીતો નથી ત્યારે કાળીદાસે મહાકાળીની સ્હાયતાથી એક પાંદડા ઉપર કટારની અણીથી રાણીની છખી ચીતરી ખતાવવી તે જોઈ રાજ ભોજે ખુશ થવું. પણ તે છખીમાં ગુણ સ્થાનપર લાખુ આવવાથી ઝેરીમલે પોતાનું જીવુ વેર લેવા માટે લીલાદેવીને કાળીદાસ વચ્ચે ખરાબ વહેવાર છે. એવી શંકા ખેસાડવી જેથી ભોજનું કાળીદાસપર ગુસ્સે થવું.
- પ્ર. ૪ થો—કાળીદાસ ઉપર દેશ ચલાવનારા પંડીતો તથા ઝેરીમલે મળી તરંગવતી દાસીને ફાડવીને લાંચ આપી કાળીદાસને લીલાદેવી વચ્ચે વિકારી પ્રેમ છે એવી શંકા ખેસાડવા તરંગવતી પાસે હા કહેવડાવવી, તેને મોતીની માળા આપવી, બાદ તરંગવતીએ ઊંધી જવાનો ડોળ કરી સ્વપ્નામાં લવતી હોય એવો ઢોંગ દર્શાવી રાજની શંકાને મજબુત કરવી. બાદ ભોજને કાળીદાસ વચ્ચે વાતચીત, દરમ્યાન રાણીનું હાસ્ય થવું જેથી ભોજને વધુ વહેમ પડવો. ને કાળીદાસને મારાને હાથ સોંપવા.
- પ્ર. ૫ મો—કાળીદાસને મારવા માટે વધસ્થાનમાં મોકલ્યા બાબત કાન્તાએ વિલાસવતીને ખબર આપવી. જેથી વિલાસવતીએ કાન્તા સહીત કાળીદાસને છોડાવા જવું.
- પ્ર. ૬ ઠો—મારાઓએ કાળીદાસને મારવાની તૈયારી કરવી, દરમ્યાન વિલાસવતીએ લાં આવી કાળીદાસને છોડાવી પોતાને ઘેર લઈ જવા.

૩. ૭ મો—બોજરાજ યજ કરવા ખેડા છે. લાં લીલાદેવીનું આવવું, લાં રાજ્યે ગુલ મેહેણાં મારવાં રાણીએ પોતાનું સલ દર્શાવવા અગ્નિકુંડમાં પડતુ નાખવું, દરમ્યાન કુંડમાંથી અગ્નિ-દેવનું પ્રગટ થવું. ને રાણીને પડતી અટકાવી તે સતિ છે એવું બોજને દર્શાવી રાજને પોતાની ભુલ વિશે ધણેજ ઇપકો આપી ગમન કરવું. ને બોજનું પસ્તાવામાં પડવું. દરમ્યાન તરંગવતી તથા ઝેરીમલનું પકડાઇને લાં આવવું. બોજે ઝેરી-મલ પાસે કરેલી ખટપટનો ગુનો કબુલ કરાવવો ને તરંગ-વતી તથા ઝેરીમલને સખત શિક્ષા કરવી. બાદ શ્રીદેવીએ લાં આવી કાળીદાસની ભાજ પુછવી. બોજે કવિ માર્યા ગયા છે એવી ખબર આપવી, શ્રીદેવીએ તે વાત નહિ માનવી, ને કવિની ખોજ કરવા અધુરી શમશ્યા લખી આપી પોતે વિદાય થવું.
૩. ૮ મો—શ્રીદેવીની લખી આપેલી શમશ્યા પુર્ણ કરનારને ભારે ધનિમ આપવા બોજે ઢંઢેરો પીટાવવો, તે બાબત કાન્તાએ વિલાસવતીને ખબર આપવી. દરમ્યાન જંગલમાંથી દરતા કાળીદાસનું વિલાસવતીને ઘેર છુપી રીતે આવવું, વિલાસ-વતીએ અધુરી શમશ્યાનો ખુલાસો કાળીદાસને પુછવો. મહા-કવિએ તે શમશ્યા પુર્ણ કરવી.
૩. ૯ મો—બોજના દરબારમાં વિલાસવતીએ અધુરી શમશ્યા પુર્ણ કરવા આવવું, ને પુર્ણ કરતાં વાતમાં પકડાઈ જવું. જ્યેથી આ શમશ્યા પુર્ણ કરનાર કાળીદાસજ છે, એવું બો-જનું સમજી જવું. ને કાળીદાસ ક્યાં છે તે વિષે વિલાસવતીને પુછવું. વિલાસવતી કવિને મેળવી આપવા કબુલ થવું. બાદ કાળીદાસની લાસની ગાંસડી પોલીસે દરબારમાં રજુ કરવી, તે જોઈ જાજ્યે આપઘાત કરવો. ને તે જોઈ શ્રીદેવીએ પણ પોતાનો પ્રાણુ લાગ કરવો. આવો કમકમાટ ભરેલો યનાવ યનવાનું કારણ હું ખેતેજું. એમ ધારી વિલાસવતીએ પોતાની દેહ પાડવી. આ ત્રાસ જોઈ સર્વ સભાએ પણ કરવા તૈયાર થવું. દરમ્યાન મહાકાળીએ પ્રગટ થઈ સર્વને મરતા અટકાવવા ને ચારે શબને સજીવન કરી આપી અક્ષોપ થઈ જાં. સમાપ્ત.

તત્સત્ પરમાત્મને નમઃ

મહાકવિ અને ધારાધિપતિ.

કાળી દાસ—ભોજ.

મુત્રધર—

૧

શ્રીજી માહારાજ માગુ શરણું તમારું,
 પ્રગટ પ્રભુ પીછાન્યા ધન ભાગ્ય મારું શ્રીજીં
 અખંડ મે.રારી છતા થયા અવતારી,
 મનુષ્ય લીલા બતાવી ગુણુ શા ઉચ્ચારું શ્રીજીં
 રામરૂપે રાવણુ માર્યો કૃણુે કંસને સંહાર્યો,
 થયા સેહેજનનંદ સેહેજે અધમ આધાર શ્રીજીં
 મઠડા ગોકુળ સમ કીધુ ઘેલા નીર પ્રેમે પીધુ,
 દાદા ખાચરને દીધુ મોક્ષ પદ પ્યાર શ્રીજીં

૨

છાકરાઓ—શરણુ ચરણુ તાહરે તું લે સરસ્વતિ
 ભાગ્યદેવી, થા પ્રસન્ન માત ભગવતી. શરણું
 હંસ વાહીની દૈલ નાશીની કલેશ છેદની તું બનુની
 શસ્ત્ર ધારણી બ્રહ્મ ચારણી કષ્ટ ખારણી તનમનની.
 બલીહારી બલીહારી ભયહરી સુંદરી છો સરસ્વતી. શં

૩

૧ છાકરો—મારી દમડીમા ઓ મારી દમડીમા ઝટપટ મુજ પાસે આજ
 દમડી આવે સવે આવે ગાડી વાડી લાડી
 નોકર ચાકર માલ મલીદા ખાવા દા,ડી દા,ડી મારીં

૪

શ્રીદેવી—જૂળ ચાકરડા ઠાકર શું થાશે ગુલામ
 હસ ચારાને હાડીયા તું ચરશે ન ચાડીયા તું
 નથી ગુંજસ તહારી નીમક હરામ મળજ
 હેરીમલું—બોલી તું પછી ખેદ કરશે
 મારવી—મપ્યા વિધીના નહિં ધરશે

ઝેરીમલ—કર વિચાર

આરવા—જા ગમાર

નેકીને નાથ સાહેકારી છે તું લાચારી છે. જાજાં

ગુણગંભીર—

નામક રૂવે રૂવે વાધું તમારું કીમતમાં શું છે જીવતર મારું. નીમક.

કુળ શેવકતું આપ રજકથી જીવી રૂરે છે તે કેમ વિસારું. નીમક.

ધિક વિક જન જેહ લુણુ હરામી ભોગવે તેક ધાર નક અંધારું. નીમક.

સ્વામી શેવા શુદ્ધ મન કર છે તેહ તરે છે આ ભવજગ ખારું. નીમક.

ઝેરીમલ—

આખ બનાવું તુંજ તનમન શ્રી દેવી સંભાળ,
રોમ રોમ પ્રગટાવુ રડા તવ અંતરમાં જવાળ.

ધૂળ મીલાવું તવ જોબન કાપુ સુખની ડાળ,

રૂપ ગુણુ વિધાપર તહારી છોડુ છુટી નાળ.

આણુ તવ પર આળ.

તેલ સુગંધાથી સીચેલા ખેંચી કાહું વાળ,

ગુલામ જોજે ગુલામ આ તુંજ પળમાં કરશે કાળ રોમ.

સર્વ છાકરો—

અલ્યા દોસ્તો આવો આવો સૌ સૌની લખોટી લાવો

૧ છાકરો—બચ્યાજી આવા જાઓ,

૨ છાકરો—એક ખાંજ બીર થાઓ,

૩ છાકરો—સૌના જથા બંધાઓ,

૪ છાકરો—પછી રમત ચલાવો

અલ્યાં

૨ છાકરો—ખેલા ટચ્યાક હા,

૫ છાકરો—મારા ડચ્યાક હા,

૬ છાકરો—પુટ બચ્યાક હા,

૩ છાકરો—નાવે કચ્યાસ હા

અલ્યાં

૧ છાકરો—આજે ઠીક ગંમત થઈ છે,

૨ છાકરો—મા મેતાની મરી ગઈ છે,

૩ છાકરો—સારે તો છુટી થઈ છે,

૪ છાકરો—આનંદ મન મહા છે

અલ્યાં

કાળા—

હાલ જીવડાં યોપડી ખાહું ખાઈને રાજ થાહું.

ઝેરીમલ—આસાં ચવું છલડા.

(૯)

કાળીદાસ—બન્ના છીએ જે ધડીના રાજા જોઈશ્યો મારી માઝા. ચાલો.

ઝેરી મલ—

૯

રતી વિના નર એક રતીના રતી વિનાનું છે નવ કાંચ,

રાજાને બિશુક બનાવે વળી રંકને કરતી રાય.

વાહ રતી છ ઢૂનિ અદ્ભુત તારી.

નાખું અવળા પાસા પડે સવળા ખાસા,

તું ધારે તો કરે તરણાનો મેર બારી

વાહ.

ઝાલે વિપધરતો મોત મળે છે પામે મણી તેનું તું જો છે.

એવી ખુબી ન્યારી બલીહારી બલીહારી

રતી.

શ્રીદેવી—

૧૦

ધૂળ મળ્યું હાય જીવતર મ્હારું મુખ પતિ સંગ શું મન દારું.

ધૂળ.

વેર કીયા બવનાં આ લીલાં દુષ્ટ પાપીએ દગાજ દીલાં,

નીમકહરામી થતા નવ બાધા દામ થળે નીચ નર્કમાં તારું.

ધૂળ.

પય પાઘને વિપધર પાળ્યો ડર્યો તે ન વળે હવે વાળ્યો,

મનખો મુજ અરે હાય બાળ્યો મુક્યો સુખમાં હુતાશને દાર.

ધૂળ.

શ્રીદેવી—

૧૧

બની બાલી જોગન પ્યારા પીડને મળુ

પાયુને મળુ ન ખાળી કાઠથી બળુ.

બની.

દાસીઓ—સંકટ કેમ સેહસો બાધ વનના મુકી વૈભવ સુખ,

શ્રીદેવી—આગહી એ વૈભવ સુખમાં વહાલા વિના એહ જોઈને બળુ બની

કરની પહરું બખ રમાવું સુંદાર તોલક બનાવું,

કરમાળા લઈ વન વન બટકું પીયુ પીયુ અલેક જગાવું.

સ્થળે સ્થળમાં પણ

બની.

વિજયસિંહ—

૧૨

આનંદ છે આનંદ અતિ દીલમાં

બહુ ઉમંગ વ્યાયો અંગ જામ્યો રંગ.

આનંદ.

લમ્પ થયા મમ પ્યારી તનયાના

પુરજન વાહ સહિ રાયે રંગ રલમાં

સાર્થક થયું સંકટ ગયું

ધન ધન જન સહિ રમે રંગ માંહે

આનંદ.

શ્રીદેવી—

૧૩

કરમળ લઈ પ્રિય નામની જયુ મંત્ર મનમોહન.

પીયુ પીયુ રકુ પોહાર આઠ મુખે કંથળે બખ કંથ.

જયુ

જોમણ બની ભોગસુ બની ભટકી મરું જનન,

જો દર્શનદે નાથજી કરે ખાખ આ તનમત. જપુ
આહારને નિંદ્રા ગઈ રહી એક પ્રિયતમ હુન,
સ્વમ હુશુભી જામતામાં જપુ પિયુ દર્શન. જપુ

શ્રીદેવી ૧૪

જઈ કહે સંદેશો મારા સ્યામને ઓ શશિ તું તો જઈ કહે સંદેશો
મારા સ્યામને

આજની રજની તું વીરા બહેલોરે વિસરજો,
કે ત્વરાથી પહોંચે પતિ ધામને. ઓશશિ
કહેજો કે જપે છે જાપ નારીરે તમારા,
રાત દીવસ રટતી આપ નામને. ઓશશિ
વૃંદથી વિખુટી જેમ હરણી બમે વનમાં,
ક્યાં જઈને લેય તે આરામને. ઓશશિ

કાળીદાસ— ૧૫

ચાલો રંગીલી છપ્પીલી ચંચળ ચતુરા કુમકુમ ઉઠાવો,
શ્રીદેવી—આવો રંગના જંગમાં ભાગ બરી પ્રેમરસ પીયેતે પાવો. ચાલો
કાળીદાસ—કાળી તણી થઈ ખુબ કૃપાય,
જાદેવી—મન માંરે હપાય,
ખાને અમરગાંઠ ખાંધી માતાએ. અમરગાંઠ.
ઝેરીમલ—ઝેરીમલ ઝેર ખાયે. ચાલો.

ઝેરીમલ—

૧૬
જવું હું ધારમાં બોજની ઠારમાં,
બપકા બારમાં રહું દરબારમાં,
ફંદમાં ફસાવી જકકુ જઈ
પાથરૂ જાળ પાખંડની પુર,
બોજથી બાળ હું ગોઠવી તાલહું,
મળવી બહાલહું મુછનો બાલહું,
થઈ કરીશ પાપી સુરસુર. જાવુહું

ડોપ ૫ લો.

અંક ૨ બીજો.

વિદ્યાસવતી—

૧૭
પ્રેમધેલી નાજુક અલખેલી વેલી હું કુલની,

હીરા મોતીથી મોંઘા મુલની. પ્રેમ૦
 માઈં વિલાસી નામ છે છળવાનું કામ છે,
 લટપટ કરી ખટપટ કરી થેલી કઢાવું કાઈ પુલની. પ્રેમ૦
 જરા ચઢાવું ભગુરી કમાન માઈં તીરછી નજરે નેન બાણુ
 કઈં પાણી પાણી થાય દઈં લુલની. માઈં૦

વિલાસવતી—

૧૮

નજરીયાં પ્રેમની મુને મારી પડયો ખાવ કાળજડામાં કારી. નજરી.
 જળ જમુના જળ ભરવા હું ગઈતીરે ઘેરી મુને ગીરધારી. નજરી.
 કર પકડી વાત મીઠી ઉચારીરે પ્રેમની ધુન પ્રસારી. નજરી.
 ધીમુ બોલી કાંક કાનમાં કાધુને પાઈ ઠીધું પ્રેમ વારી. નજરી.

વિલાસવતી—

૧૯

હવે પતિવ્રતા પણ લઈશું,
 દહેરીલાલ—આપણુ પણ સતીયા ચઈશું.
 અમથી—મેં પણ કુવતી છોડી,
 ઝેરીમલ—બગલા બગલીની જોડી.
 વિલાસવતી—છોડીશું છળના ચાળા,
 દહેરીલાલ—બજશું ભગવતની માળા.
 અમથી—આપણુ પણ અહીંથી જઈશું કાસીએ કરવત લઈશું.
 ઝેરીમલ—અરે વાહરે ગર્ધવ ગંગામાં ન્હાયે નાનારે તો એ નવ
 પ્રાશ્નિત જાએ.

ત્રણુ—સ્મરીશું હવે તો સારંગ પ્રાણી.

ઝેરીમલ—વાહ વાહરે એ ભગતને ભગતાણી.

હવે૦

ટક્કીઓ—

૨૦

હાલ હવે હું બનીશ મ્હોટો હેઠીઓ,
 ભટભટાણી માણુ હું રંગની રેલ.
 બનું હું છેલ બટાકને મોહના રાણી થાહે તાણુક ભટાણી. હાલ.
 હોને મઢાવું ધરખારને બારણુ બેહાડુ છડીદારને,
 ખમા ખમા પોકરાવું મારી લલકાર પછી જુવો ખ્હાર
 ટેહીઆ ભટના ભાઈ મણા નેવ રાખું કાઈ. હાલ.

દરખારીઓ—

૨૧

તુપેદ્ર તેક ટેકથી સવાઈ જામો જગ જમ જયથી છવાઈ
 ગુણુ રહો ભોજ રાજના ગવાઈ સુખદાઈ રે વધાઈ. તુપેદ્ર૦

વાષો દુમ વાષો દુમ સુખના સંપત લુમ,
જામો કળ બળ બયથીજ પાડો અરી પુમ.

ધારાપતિ મતિ અતિ શુભક્રતિ ધામો અમર રહો મહારાજ.

પ્રજ્જ્જન તતમનથી આશીશના વચન આપે છે ધામો ચમન
છવે જુગ જુગ જનહીત ધારાના રાજન. ૧૫૬૦

કાળીદાસ—

૨૨

કરી આપુ સાખીતી મારી નથી વાતએ લેથ વિકારી. કરી૦

બાલ્યાને વ્રહ્માવસ્થા આગળ પાછળની ટાળી,

મધ્યેની યુવાને પકડી લે કાપ્પુમાં તારી. કરી૦

જીવાનીને પ્રેમ પ્રભુનો પાશો અમ્રત ધારી,

તો પદવી મળશે મહા મોટી મોક્ષ ગતિની ભારી. કરી૦

સર્વ દરબાર—

૨૩

નાચો ગાવો સખીરી છોમ છનનન છોમ છનનન

છોમ છનનન છોમ (૨)

ટેક૦

આનંદ આનંદ મંગળ મંગળ ધન્ય ધયા કાળીદાસ કવિ

રંગ સહુ અંગ ઉમંગના જંગ (૨)

નાચો૦

ધારાપતિ ગતિ મતિ અતિ

શુભક્રતિ છતિ થઈ તપો રતિ રીજો રાધાપતિ

અમર કાય રહો સદાય સલ ન્યાય ધામો પ્રજ્જય (૨) નાચો૦

— ❦ ❦ —

દ્રોપ. ૨ જો.

છાકરીઓ.

૨૪

છાઇ ઘટા ઘનઘોર આવે છે ઝરમર ઝરમર મેલ્લો,
ટહુકે કોયલને મોર બહુકે છે બાગે સુંદીર કેવડો.

ઓઢ્યાં અવનીએ લીલાં ચીર નીરે બરાયાં નદીનાં તીર.

રમીયે સહીયર રંગમાં

છાઇ

મલકાવે મુખ મલપતિ વિજ કરી ચમકાર,

હસતી સહીયર ભુમીના જોઈ સરસ શણુગાર.

ખીલી રહ્યા છેરે તરવર સુંદીર ખીલી રહ્યાં છેરે,

પવન લહેરમાં લહેકી રહી પુખ્ત હીલી રહ્યાં છેરે.

શોભા સારીરે નિહાળી નૌતમ આનંદકારીરે,

મયા પ્રકૃતિત જોઈ ધામાસાની આ બલિહારીરે.

રમો રસીલી રંગમાં રસીલી રંગમાં ગરબે આનંદના જંગમાં,

આવો આવો ઉમંગમાં ગાવો ઉમંગમાં સરખી સાહેલીના સંગમાં
ખુબ ગાજે ધન ધનનન નાદ વાજે ધન ધનનન,
મન મહાલે છે અંગમાં મહાલે છે અંગમાં સુખ કર સુખતા તરંગમાં રમી.

વિલાસવતી—

૨૫

અરે આમ શીદ દીવાતું થામ મનવા માન તજ તાન તારું તું,
લોભાએ જાંઝવાના જાજે કવિ કવિ કગાય કગારું તું. અરે.

મળવા ધારે તું તેને પણ તે નહિં સંભારે,
પતંગ પ્રાણુ ત્યાગે પણ દીપ નહિં વિચારે.

અંકુર અંગના કરી પ્રકુલીત બેટવાને ધારે.

એ કવિ શું આશ તહારી પુરશે લગારે.

જાંખે સ્વપ્નામાં કવિ કવિ કવિ શું ઉચ્ચારે તું.

અરે.

કાન્તા—

૨૬

નિશ્ચે તે અંધ બને વિષ વ્યાપે મદનનુરે.

નિશ્ચે.

કામ કામઠી વાગે જને લગ્યા નવ કોની રહે તેને,

તનમન હાલ બેહાલ બની જાએ તે જનનુરે

બની જાએ તે જનનુરે.

વિષ.

કામકુંડમાં તુળશી પડીઆ નૌકા સમજી સખપર ચઢીઆ,

વિપદર દોર લહીને અડીઆ ભુલી તનનુરે.

ભાન ભુલીને તનનુરે.

વિષ.

બગતી દારા સરખા લેખે જમાં ત્યાં કામ ચરીત્ર દેખે,

એજ મતે પ્રભુને પેખે દુઃખ જાએ બવનુરે.

ખરે દુઃખ જાએ બવનુરે.

વિષ.

કાન્તા—

૨૭

બની ઠણી કવિહનત ભણી જાને શું કરશે,

પ્રેમઘેલી બની અલઘેલી સાહેલી શું કરશે.

ખોલો ખોલો સરખાવો શું કામ,

વિલાસવતી—ઘેલી થા માં આમ.

સાહેલી

કર સોંપીશ હું એને મારો પ્રેમ અખાડીશ હાં પ્યારો.

કાન્તા—અરે વાહરે રસીલી,

વિલાસવતી—જા હાનૌ કર ન આજો.

કાન્તા—જાને શું ઉચરશે.

વિલાસવતી—ચુપ.

કાન્તા—મનમોહનને વરશે,

વિલાસવતી—ચુપ કરે શું મીઠા ટાળો.

કાન્તા—રંગે રમી આવો જાએ જાએ.

વિલાસવતી—બસ,

કાન્તા—જાએ.

વિલાસવતી—ચુપ

બની.

વિલાસવતી—

૨૮

લગની લગારી હેરીલાલ કવિ ખ્યારા પ્હોડી રલા શું પલંગ, ટેક
ધેલી કરી ન જુઓ તાલ કવિ ખ્યારા પ્રગટાવી અંગે અનંગ.
તારા પ્રેમનો રંગ અંગ વ્યાપીઓ મુને,
યયું દીલકુ દીવાનું જોઈને તુને.

ધરી રહેમ મીઠા પ્રેમથી જોલાવ કવિ ખ્યારા.

પ્હોડી

શ્રીદેવી—

૨૯

ચાલો ચાલો ચેલાજી છોગાળા છેલાજી,
એલખેલા શીઠાર આજ ખેલીએ,
ખુબ ખંતે શીખાવું પોપટજી પઠાવું.
સભવું આયુષ રંગ રેલીએ.

ચાલો

કામ કળાનો છખીલા અંચ ગોખાવું,

કાળીદાસ—ચાલો છખીલી તોતો આનદે આવું

શ્રીદેવી—ચાલોજી રસીયાજી રંગે રમાવું

કાળીદાસ—હાલો હાલો હેયાહાર

શ્રીદેવી—

જી હાલો.

પ્રેમે પધારો ભરથાર

કાળીદાસ—

જી ચાલો.

ચાલો.

અંક ૩ ત્રીજો.

વિલાસવતી—

૩૦

સદ્ગુરને ઝટ જઈને છોડાવીએ,

કળાને કોશલાથી લાવીએ એ કવિરાજ.

સદ.

દામથી ડોલાવીએ લટકે લોભાવીએ

અતુરાઈ ચલાવીને લાવીએ એ કવિરાજ

સદ

ચાહે તેમ કરશું પાછા ન કરશું,

ન છુટે તો મરશું પણ લાવીએ એ કવિરાજ,

સદ

કાળીદાસ—

૩૧

હે વિશ્વપતિ કરી વ્હાર ઉગાર હા હા વિનતી ઠરું વણવાંકે હું મરું,

દીનદયાળ ખાળ કાળ હા હા ખીરદ નીજ ખરું. વિચાર તાહેરું. વિ.

નિષ્કલંકીત કર મુને તું બલે પછી પ્રાણુ જાય,

સામે ઠરી સ્વર્ગે વણુ તો કિર્તિ અમર ચાય.

હું હીરો પણ કુસંગતથી કાચ થઈને હું પડ્યો,

કપટીઓના કપટથી આ વિપત્તિમાં આવી અડ્યો.

ધાઓ પ્રભુ ધાઓ ઝાંવો હા હા તુજ ચરણે શીશ ધરું.

તુંહી તુંહી ઉચકું.

હે વિશ્વ.

ઝેરીમલ—

૩૨

જો જો નીચ રડા કહેનારી ગુલામ,
 ટાણું તુજ ગુમાન ખાણુ અભિમાન.
 પુર તારી હામ પહોંચાડુ સ્વધામ,
 ભારે શાન્ત થઇને પામીશ આરામ.
 દીધા છે તેં ડામ ઉચારી ગુલામ,
 આપીશ તેનો બદલો હવે હું તમામ.
 બરાવું સલામ કરાવું પ્રણામ,
 તો તો જાણુ સાચું ઝેરીમલ નામ.

જોજો

લીલાદેવી—

૩૩

મનહર મધમધતા પુષ્પે પિયુને વધાવું,
 ષક્તઃસ્થળમાં વસનારને વારી જવું.
 શેવ બળવું રીઝાવું પ્રેમરસ પ્રિય તમને પ્રેમે પાઉં, મનહર.
 કરજોડીને કોંકરી વિનવે વંદી શિવ,
 અમર આયુષ આપજો મમ સ્વામીને ઇશ્વર;
 ખુશ થાઉં હર્ષોગી.
 નિત્યે નરહર તવ નામ જાપી ગુણુ ગાઉં.

મનહર.

લોજ—

૩૪

યુયુથુરે કુટીલ કામી નરક નરક હામી નિમક હરામી દુર મા,
 જાજાજા ધીકરે પાપી ચંડાળ કરીશ તારોજ કાળ;
 હલારા ઠગારા ધુતારા પાપી સંભાળ, યુયુથુ
 રંક જાણુ રાખ્યો તેનો તેં નીચ બદલો આ આપ્યો;
 બજલે હરીને પાપી પસ્તાવો કરીને તાખે તું યમને બસથા, યુયુથુ.

સર્વસભા—

૩૫

વાહ મળી વધાઈ નવી કવિરે મળશે મળશે બળશે,
 સહુના દુઃખ ટળશે સુખ ષળશે ફળશે; વાહ.
 ધાર ઈન્દુ કવિરાજ ઉદય થશેજ આજ,
 રંગ જંગ પુરમાંજ વાગે આનંદના સાજ; કવિ.
 મળીજન કુલ થઇને પ્રકુલ વધાવીએ કુલ,
 ટાણું આ અમુલ; કવિ.

સર્વસલા—

૩૬

જ્યજ્ય મહાકાળી માત ભવાની સ્હાય સદાની,
 દાની દેવી ચણી સેવી રહુ પદમાં; જ્ય.
 છે શ્તેહ શ્તેહમા તુજ કૃપામાં બાળક જાણી લેજો જામાં,
 આઘ ઐશ્વરી અજગીથામાં હું બાળકહું તારોમા; જ્ય.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

નિચે દર્શાવેલી કિંમતથી નાટકના ગાયનેની ચોપડીઓ
 મુદ્દસ્થોને જોઈતી હશે તેને શકડી કિંમતે “ શ્રી સુંદરવિલાસ
 નાટક કંપનીમાંથી મળશે.

પવિત્ર લક્ષ્મિ નાટકના ગાયનો	૦-૨-૦
શુભમંકાવલી નાટકના ગાયનો	૦-૨-૦
મદનચંદ્રિકા નાટકના ગાયનો	૦-૨-૦
હંસાકુમારી નાટકના ગાયનો	૦-૨-૦
અભેયસિંહ નાટકના ગાયનો	૦-૨-૦
કર્મફળ નાટકના ગાયનો... ..	૦-૨-૦
નરસિંહ મહેતા નાટકના ગાયનો.	૦-૨-૦
શ્રી સગળશાહ નાટકનાં ગાયનો.	૦-૨-૦
શ્રી કૃષ્ણ-સુદામા નાટકનાં ગાયનો	૦-૨-૦
કાળીદાસ-ભોજ નાટકનાં ગાયનો	૦-૨-૦

ઉપર બતાવેલાં તમામ પુસ્તકો બ્યાં કંપનીનો મુકામ હશે
 ત્યાંથી મળશે.

અંતકર્તા.

રણુઝોડલાલ ભાઈચંદ આમલીવાળા.

